

liggerheden af et Land's Kommunikationer spiller en i strategisk Henseende vigtig Rolle, ved en Krigs Førelse i Landet. Erkjendelsen heraf har derfor ogsaa ledet til, at man overalt ved Anlæggelsen af de større Kommunikationer, tidligere Chausseer, nu Jernbaner, har understøttet deres projekterede Netninger en Drøftelse i militair Henseende, for saaledes at tage behørigt Hensyn til ved indtrædende Krigsøkonomititeter paa den ene Side at begunstige Landets Forsvar og paa den anden, saavidt muligt, at forhindre Fjenden fra at drage Fordeel af dem ved sine Operationer, ja, man er undertiden gaaet saa vidt, at man har opstillet de strategiske Hensyn som de første i Rækken, for hvilke alle andre maatte træde tilbage. Dette er paa ingen Maade mit Standpunkt; jeg holder for, at Fjendens Gjerning, Hensynet til Befolkningens Liv, Udviklingen af Landets Resourcer og andre hermed beslægtede Forhold ere de principale Formaal, man bør have for Øie ved Kommunikationernes Ustandbringeelse; men ligesaa vist er det min Mening, at man ved Ulybestjørelsen heraf hverken kan eller tør affee fra, hvad der baader Landets Forsvar, at Hensynet hertil har et berettiget og uafviseligt Krav paa at komme til Orde som et Moment i den Række af Betragtninger, der bestemme Sagens definitive Ordning. Mindst hos os tør man unblade sliq Hensynstagen, navnlig ved Spørgsmaalet om Jernbaneanlæg paa vor Halvø; det er ikke saa lang Tid siden, at fjendtlige Hærstyrker trængte ind paa samme, og vore politiske Forhold nu ere saadanne, at ingen Eftergivnehed fra vor Side mere er mulig, men vi maae være forberedte paa at tage Krigen og dens Følger, idet vi med behjertethed forsvare vor Arne imod fremmede Voldsmaend's grubske Begjærighed. Jeg maa saaledes ansee det for min Pligt at udvillig for Dem, hvad jeg formener der her bør komme i Betragtning, støttet paa en ringe Erfaring fra vor sidste Krig. Vor Krigsførelse i Nørrejylland imod en sydfra indtrængt Fjende har ifølge Landets Konfiguration sine bestemte Normer, og, saaledes som den kom til Udførelse i vort andet Felttog, vil den sikkerlig — maastee med enkelte Modifikationer, men i det Hele

efter samme Grundtræk — ogsaa fremtidsigt udvikle sig.

Altjaa for 13 Aar siden bevægede sig et lille Korps Nordpaa gennem Nørrejylland, trængt af en overlegen fjendtlig Styrke. Det var General Olaf Rye, som i 1849 med sine saa Troppesafdelinger iværksatte sit Tilbagegaa overfor den fjendtlige Overmagt, bestaaende hovedsagelig af Preussere og Bairere. Hans Opgave var ei blot at forhindre en Gjentagelse af den Brandstatning af Provindsen, som i 1848 havde fundet Sted, idet Wrangel udføredt 4 Millioner Rigsdaler, hvis Inddrivelse ifkun politiske Konstellationer dengang afværge, men han havde tillige at forhindre Fjendens Udbredelse i Provindsen og dække samme imod de fjendtlige Streifkorps og disses Udpræninger. Opgaven var vanskelig for det lille Korps overfor den tredobbelte saa stærke Fjende, men Rye løste den. Ikke ved uafbrudte Kampe funde dette stee — havde Rye valgt denne Fremgangsmaade, vilde Korpsen snart være bleven eprevet uden at udrette Noget til Fordeel for Provindsen og dens Beboere — men derimod ved en hensigtsvarende Benyttelse af Landets Lokalteter, derpaa støttede Operationer og et godt organiseret Efterretningsvæsen. Med sit Korpses Hovedstyrke holdt han sig 1 à 2 Dagsmarscher fra Fjendens, besatte med samme Terrainassnit, der efter Omstændighederne vare mere eller mindre gunstige til Forsvar, vedligeholdt hovedsagelig ved sit Kavalleri Berørelsen med Fjenden, saldt fra sin sikrede Stilling over Eksekutionskommandoer, som Fjenden udsentte, og forhindrede saaledes den fjendtlige Hærmagts Udbredelse i Provindsen, idet han tvang den til at holde sig koncentreret i en forholdsvis ringe Part af Landet paa Halvøens Østside. En af de Lokalteter, Rye saaledes okkuperede, var det eiendommelige, skovbevogede og vandrige Terrainassnit i Egnen ved Skanderborg og Himmelbjerget. Med Hensyn til hvad jeg agter at fremføre, er jeg saa fri at bede Dem, mine Herrer, følge mig ved at kaste et Blik paa det med Lovforslaget omdeelte Kort.

Begrændset i Syd af Skanderborg og Mossø, i Vest af Gudenaens brede Løb fra